

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36—, za polugodište K 18—, tromjesečno K 9—, mjesečno K 3 60, u malo-prodaji 12 f. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista-trg Cuztoza 1.

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

HRVATSKI LIST* list u nakladnoj tiskari JOSE KRMPTIC u Puli, trg Cuztoza 1. Uredništvo: Sisfanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Ručno: pisati se ne vraćaju. ::

Godina III.

U Puli, petak 12. listopada 1917.

Broj 812.

Nizozemsko-njemački ugovor.

„Frankfurter Zeitung“ donosi vijest, da su se unatoč svim poteškoćama svršili pregovori između Njemačke i Nizozemske povoljno. Postignut je sporazum, prema kojem se Njemačka obvezuje, da će izvažati u Nizozemsku mjesečno 250.000 tona ugljena i da će poštedjeti nizozemske brodove, koji će dovažati iz Engleske ugljen u Holandiju. Zato će Nizozemska zajamčiti Njemačkoj kredite u većem iznosu, negoli što vrijedi ugljen, koji će se eksportirati u Nizozemsku. Pregovaranja nijesu tešla tako glatko, kako bi se mislilo, već su trajala mjesec i mjesec, pošto su se antantofilni krugovi u Nizozemskoj dugo vremena protivili, da pristaju uz pogodbu, koja je nudila Njemačkoj znatnije kredite.

Njemačka je Nizozemskoj samo poradi toga ponudila ugljen da može popraviti svoju valutu. Država je naime kao poduzetnik: samo onom čovjeku će posuditi banke novca, koji proizvodi mnogo i imaće velik broj kupaca. Čim više robe prodaješ, tim bolje ide tebi, tim manja je vjerojatnost, da će se izgubiti novac, koji se tebi posudjuje. U ratno doba izdaje država mnogo papirnatog novca, koji nije pokriven zlatom. Neutralne će države dati na ovaj novac samo toliko, koliko ga one seljene, u koliko misle, da je zalista zajamčen ili faktičnim posjedom ili dobrim vojničkim položajem ili povoljnim izgledom u gospodarsku budućnost dotične države. Njemačka postizava dakle stime, da dobije zajam od Nizozemske i da prodaje svoju robu Nizozemskoj to, da joj netreba kupovati u inozemstvu svoje potrepsline, plaćajući ih svojim novcem, čija je valuta pala. To što bi inače morala da plati sa dvije marke, platiće se sa jednim nizozemskim guldenom, koji vrijedi samo 1,68 marke u normalno doba. Da će vratiti onda, kad će se ustati prilike i popraviti valuta biti vrijednost marke, kad će naime jedna marka postići svoju staru vrijednost u nizozemskom novcu. Engleska, opasna suparnica na gospodarskom polju, htjela je sprječiti, da Njemačka dobije zajam od Nizozemske, dok nije na drugoj strani gledala krivim okom, kako je Njemačka izvažala svoj ugljen u Nizozemsku, jer za taj izvoz trebna radia, trebra i ljudi, a to predstavlja na drugoj strani oslabljenje ratne sile. Pošto nije mogla sama, da dobavi Nizozemskoj ugljen u zatraženom kvantumu, ponudila je Nizozemskoj 100.000 tona, a obećala joj još više, samo da bude konkurentije i da Nizozemska ne bude prisiljena, da radi prilike potrebe ugljena i ocijela bude prisiljena, da pristane na svaki uvjet sa strane Njemačke. Ali Engleska je postigla osim pokušaja za Nizozemsku u pogledu njemačkih uvjeta i to, da će Njemačka izvažati u Nizozemsku također ocjel za gradnju parobroda, što nije Njemačka dozvoljavala nijednoj neutralnoj državi, te iznudila od Njemačke poštedjenje omih nizozemskih parobroda sa strane podmornica, koji će uvažati u Nizozemsku ugljen i to 100.000 tona na mjesec. Ovi parobrodi će putovati krećući u Englesku i vraćati se krećući sa ugljenom u Nizozemsku. Engleska će dakle moći kupovati u Nizozemskoj 100.000 tona robe na mjesec bez opasnosti, da ih koja podmornica potopi, dok će Nizozemska imati zato 100.000 tona robe manje da izvozi u druge ratujuće države, na primjer u Njemačku. Sa njemačkim će se ocjelom graditi u Nizozemskoj brodovi, a ovi će brodovi opet služiti engleskim interesima, pošto je Engleska ona sila, koja živi unatoč rata s podmornicama od dovoza po moru, pa su sve druge neutralne države na moru prisiljene, ako neće da izgledne ili da se gospodarski upropaste, da trguju sa Engleskom. Engleska međutim ne dopušta ovo trgovanje s njom tako jeftino neutralcima, kako bi izgledalo, ako se čita izjave njezine ljubavi za neutralce, već sili neutralce, ako hoće da dobiju hranu i druge potrepsline od Engleske, da joj stave na raspolaganje svoje brodove za njezinu trgovinu, koja je uslijed ratnih prilika, podmorničkog rata, potrebe uvoza u ratujuće savezničke države i izvoza iz Amerike nevjerovatno narasla. Na to su morale pristati gotovo sve neutralne države, pa će i Nizozemska morat učiniti, kad usitrebna Engleskoj. Radi toga nastoji Engleska, da podupire gradnju parobroda u neutralnim državama, jer znađe, da će ove države biti prisiljene, da joj stave prije ili kasnije svoje brodove na ras-

polaganje. Neutralne države na moru u međutim gospodarski odvisne od Engleske, od koje jedino mogu dobiti hranu. Na drugoj je strani poznato, da antanta ne štedi novcem i da plaća nevjerovatno visoke cijene za svakojake proizvode, tako da je izgled na veliki dobitak tako zavodljiv, da se ne daje zastrašiti niti poraznim djelovanjem njemačkih podmornica. Sav svijet i sav život država je samo velik posao, oko kojega se sve ostalo kreće. To proizlazi također i znatom zaključenoga ugovora između Nizozemske i Njemačke.

Pregovaranja za ugovor trajahu od 4. srpnja 6 listopada i bili bi se davno svršili, da nije bilo Engleske i njezinih prijatelja u Nizozemskoj, koji su nastojali svim silama, da sa tim ugovorom po mogućnosti oštete Njemačku. Engleske su spletke bile međutim Nizozemcima, kao valjanim trgovcima, dobrodošle, a to tim više, što su mogli uvijek isklentati, da je Engleska spremna priskočiti Nizozemskoj u svakom pogledu u pomoć; toga nije mogla Njemačka da dozvoljava, pošto bi time bila prodala i Nizozemsku na milost i nemilost Engleskoj, bila bi si zatvorila važno jedno izvozno i uvozno područje, koje je moglo pomoći njezinoj valuti, te bi si bila odužila jednu državu, koja uslijed svog položaja imade sličnu važnost kao vojnička baza za Englesku. Nizozemska je imala prama tome kod pregovaranja jako stanovite namjere Njemačkoj, koje je iskoristila do zadnje mogućnosti. Poznato je, da je ministar Treub u odlučnoj fazi pregovaranja izjavio u komori, da neće, dok je on ministar, nikad pristati nati, da se Njemačkoj povise krediti, na temelju kojih je Njemačka prije dobavljala Nizozemskoj ugljen, a za koje je tražila, da se povise, prigodom utapanja novog ugovora. Ova je izjava imala samo svrhu, da učini pritisak na njemačku vladu i da ju sklone na popustljivost. U koliko je to ministru Treubu uspjelo, ne može se razabrati iz dosudanih vijesti, koje ne javljaju, u kojem će iznosu pružiti Nizozemska Njemačkoj vjerovlju.

radjuje vodeće misli vlade i stvara elaborate, na osnovu kojih će moći vlada podastirati svoje predloge zastupničkim tijelima.

Zastupnik se dr. Laginja pritužuje, što još do danas nije proveden takozvani Beckov program, koji bi imao osobito za Dalmaciju i Primorje provedi i ostvariti čitav niz prešlih potreba. U savezu s tim urgira gradnju po monarkiji veoma važne željezničke pruge Sv. Petar-Rijeka, odnosno Sv. Petar-Opatija sa istarskom željeznicom Divača-Pula preko Učke, te govori veoma opširno o školskim prilikama u Istri. Nadalje traži priznanje ispita, položenih na zagrebačkom sveučilištu i zagovara podijeljenje stipendija za takove istarske djake, koji polaze naučičke škole ili trgovačke zavode u Hrvatskoj. Konačno izjavlja, da prema mišlju od jugoslavenskih zastupnika ne sumnja o dobrim namjerama ministra-predsjednika i kabineta, to ipak nema onih pretpostavka, a da bi se glasovalo za vojničke kredite, koje traži vlada.

Zastupnik dr. Steinwender izrazuje nadu, da će rasprave, vodjene između vlade i stranaka, doskora doći do povoljnog završetka. (Zahtjevi da su Poljaka skroz i skroz pravedni i jasni sami o sebi, te se s toga nikako ne može shvatiti, zašto vlada odgađja s ostvarenjem. Priznaje se konačno, što se u vojničkim savezima izdržavaju toliki, koji su sposobni za službu na fronti.)

Naredna sjednica u četvrtak.

Graz, 11. „Grazer Tagblatt“ javlja iz Beča: Kako se u parlamentarnim krugovima glasa, zatražili su Jugoslaveni predbježno, da se po Nijemcima nadoknadjeni slovenski i hrvatski činovnici opozovu. Ministar je predsjednik pokazao predbježno malo sklonosti, da pristane na to. Klub je doduše nezadovoljan, no ministar je predsjednik natuknuo jugoslavenskom izaslanstvu, e misli, da mu je i bez potpore Jugoslavena osigurana radna većina za proračunski provizorij.

Kako se u parlamentarnim krugovima glasa, izjaviti će njemačka radikalna udruga u sjednici predsjedništva njemačkog narodnog sveza svoj istup iz saveza.

Ministar je predsjednik vijećao dne 10. o. m. sa predsjedništvom pojačkog kluba glede poznatih zahtjeva zemlje. U tim bje točkama postignuto dalekosežno zblizjenje. — Pročelnik je rumunjskog kluba zastupničke kuće, zastupnik Isopescu-Grecul, raspravljao izatoga sa ministrom-predsjednikom o držanju kluba prema proračunu. Rumunji će glasovati za proračun.

Dne 10. o. m. obdržavalo se je odulje ministarsko vijeće pod predsjedanjem ministra-predsjednika dra. viteza pl. Seidlera.

NJEMACKI DRŽAVNI SABOR.

Nadopunjak jučerašnjeg izvještaja. — 200 godina tamnice i smrtno kazno za pobunjene mornare. — Opet govor kancelara Mohaulis-a. — Opsežna propaganda mornara u smislu neodvično socijalne demokracije.

Berlin, 9. (Dopunjak jučerašnjeg izvještaja.) Iza zastupnika Neumanna prihvaća još jeftinom riječ državni kancelar dr. Michaelis i izvdjaja, zastupnik je Dittmann kazao, da su nad pomorcima bile izrečene kazne tamnice od preko 200, a i smrtno kazne. Kad bi se iz njegovog predočivanja moglo razabrati, da su to bile pretjerane i nepravedne kazne, tad bi bila opravdana ona razjarenost, koju su pokazali pojedini članovi kuće. Ja sam znao, da se je bilo žaliti na to, što su najteže zločine počinili nekoji od naših pomoraca, i znao sam, da su ti ljudi imali cednje, na kojima su se obvezali, da priznaju načela neovisno socijalno-demokratske stranke i da su tim ceduljama tjerali opsežnu propagandu na njemačkim raonim brodovima. A sad eto veli zastupnik Dittmann meni u brk, e sam kazao, da hoću s potpunom objektivnošću stajati naprama strankama u pravcu, da može svaki činovnik za jednu stranku upravo tako nastupiti kao i za drugu. Tad sam mu odvraćao, da je on, poziva li se na ove riječi, morao dodati, da bi morala biti neka stranka, ali takova, koje agitaciju držim podnošljivom s opstankom carstva i Pruske. U tom je smislu, kazao sam, stajala neovim socijalno-demokratska stranka izvan linije. Moje je pravo i moja dužnost, da pomažem podržaviti red u tom smislu, kako to mora da činí vojna i pomorska uprava, i kako je to od prijeko

Austrijska zastupnička kuća.

O demokratizaciji autonomnih zastupnika. — Odljeak ministarskog predsjedništva o ustavnom odsjeku. — Dr. Laginja o Beokovom programu. — Izravan spoj istra sa Rijekom. — Joptil na zborničkom sveučilištu.

Beč, 9. (Proračunski odbor.) U današnjoj je sjednici proračunskog odbora, u kojem se je vijećalo o proračunskom provizoriju, stavio zastupnik Smeral na ministra-predsjednika upit, kakovo stanovite zauzela vlada prema demokratizaciji općine, svih organa mjesne uprave i sabora. Kao politička se pogreška mora da označi to, što nije vlada uvrstila toga pitanja u svoju programatičku izjavu. Govornik traži od vlade, da doskora u tom pogledu stupi na javnost sa programatičkom izjavom. Nadalje traži on razjašnjenje od ministra-predsjednika glede novo uređenog državopravnog odsjeka u ministarskom predsjedništvu.

Ministar-predsjednik vitez pl. Seidler odvraća, da se danas ne može konkretno izjaviti glede pitanja o demokratizaciji autonomnih zastupničkih tijela, no može uvjeravati, da će se vlada najvjerovnije baviti osnovama za reviziju ustava, te da će u najskorašnje vrijeme biti u položaju, da te osnove predloži ustavnom odboru zastupničke kuće i ustavnom povjerenstvu gospodske zbornice. Vlada se načelno ne će protiviti nijednoj pobudi u pravcu, da bi htjeli imati diskusiju isključenom. Bude li se pojavilo pitanje o demokratizaciji autonomnih zastupničkih tijela, to će vlada i prema tome predmetu zauzeti svoje stanovite. U diskusiju se može uvrstiti sve, što ne stoji u protinbi s ustanovljenim ciljem vlade. Bez sumnje će i glede tog pitanja biti sporazumak u ministarskom predsjedništvu, priopćuje ministar-moguć. — Što se tiče državopravnoga odsjeka kaže predsjednik, da ovaj već dugo postoji, ali da je bio uveden poseban odsjek za ustavnu reviziju. Vodila, koja će predložiti vlada, plod su djelatnosti toga odsjeka. O neposrednom dodiru tog mjesta sa političarima ne može dakako biti govora, pošto je to mjesto unutrašnji odio ministarskog predsjedništva, no bit će dodira s tim mjestom preko predsjednika tog odsjeka, ministra-predsjednika. Zadaća će tog odsjeka biti, da ob-

Ured za posjedovanje radnje ima na raspolaganje: jednog strojo-slagara, jednu datilograficu, jednu činovnicu za praksu, i jednog korespondenta za njemački jezik. Svi gori spomenuti su u posjedu legitimacije. Traži dalje jednog dečka kočijaša za stalno, kojem će se priskrbiti legitimacija, i jednog kovačkog šegrta, koji bi morao sam priskrbiti legitimaciju.

Iz Sošići. To je selo sasama oživjelo otvorenjem škole. Već rano ujutro hrle djeca u školu sa okolišnih sela. Dolaze i ranije misleći, da će time nadoknaditi onaj izostatak, što su ga počinili u vrijeme dok nije bilo obuke. Tako valja djeco! Samo uvijek tako!

Iz Margani. I mi dijelimo radost sa Sošićanima prigodom otvorenja škole, ali sa zlom slutnjom gledamo u budućnost, kad vidimo kako naša djeca moraju da budu neuki i nepismeni. No mi ipak gojimo nadu, da će i nas zapasti sreća kao i susjedne nam Sošićane: Uslišao nam Bog ove želje.

Nadjeni predmeti. Neki N. N. našao je kod općinske klaonice nekoliko litara maslinovog ulja. Tko je izgubio, može ga podignuti kod kotarskog suda u Puli.

Izgubljeni predmeti. Redarstvu je prijavio gosp. štopski nadliječnik Zeldler, da je dne 3. o. mj. izgubio u kupalištu ratne mornarice ili na putu do svojeg stana u ulici Olivo Mastello br. 4, dva zlatna prstena, jedan vjenčani i jedan prsten sa dijamantom. — Mate Vlačević, potčasnik ratne mornarice, izgubio je na 6. o. mj. u 9 sati na večer iz ulice Castropola do Nj. V. broda „Custoza“ jednu malu zlatnu uru sa narukvicom od vrijednosti 130 kruna. Stvar je prijavio redarstvu.

Iz Kanfanara. Došla je napokon i tako dugo očekivana kiša. Najedanput se je vrijeme promijenilo i ljudi se bogme počeli zavijati u toplija odijela. Zima je na vratima, a naša su djeca bosa. Ne bi li dobro bilo, kad bi se i opet kao prošle godine naručilo cipele sa drvenim poplatima. Time bi nam se mnogo pomoglo. — Ljudi se tuže jošte, da nemaju dosta sijena, eđa bi se blago cijelu zimu prehraniti.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispje riba prodat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 1.

Vojničke vijesti.

Glavna zapovjedni lučkog admiralata broj 283 od 10. listopada 1917.

Posadno nadzorstvo: nadporuč. Neumeyer.

Lječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: štopski liječnik dr. Weiser.

Lječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. pl. Wenusch.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

Govoreći tako izdigne u vis svoj preasti nosić i gleda na paučine po spletovima cvieća, što rese kutove naše radionice — te primeče:

— Toliki nered može i kupca odvratiti... S prvog mahla mislit će, da je zasao k staretnaru. Eto, ovo oružje, strahota kako je zardjalo. A trebalo bi samo dozvat služkinju, naložit joj da raztuče malo opeke — i za čas bi sve svičtilo kao novi samovar.

— Isuse, Marijo! Ona govori o kupcima i hoće da opekome čisti moje gvozdene oklope, izkopane u mogilama... O Kazimiro, Kazimiro! Suslovski je presretan, poljubi je u čelo, a Svjatecki nekako zloslutno pricikuje kao da vepar guriče.

Prstićem na nosu prieti mi Kazimira i govori dalje:

— Molim upamtiti, da će se sve to promieniti.

A za tim završuje:

— A ako odredjeni gospodin večeras k nama ne dodje, bit će to ružno od njega i ne ćemo ga ljubiti.

Rekavši to prikrije oči. Ne mogu reći, da u tim njenim izražajima lica nije bilo mnogo dražesti... Obećam, da ću doći i odpratim buduću svoju rodbinu sve do dolje...

Vrativši se nadjem Svjateckoga, gdje postrance i nepovjerljivo gleda na cieľu hrpu stotinaraka, što ležahu na stolu.

Kino „Crvenog Križa“

Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Razvrgnuti okovi

drama u 4 čina. sa HENNY PORTEN

Početak 2:30, 3:55, 5:20 i 6:45 s. pop.

Neprekidna predstava.

Ulaznica: I. prostor i K; II. prostor 40 fil.

Ući se može kod svake predstave.

Ravnateljstvo si pridržuje pravo promijeniti raspored.

„Hrvatski List“ može se kupiti u našoj podružnici, ulica Franz Ferdinanda 3, naproti „Custozi“ već od 6 sati jutro dalje.

Cafe Tegetthoff

najveća kavana u Puli.

Ima na raspolaganje veliki broj austro-ugarskih, njemačkih i šulcarskih novina, u hrvatskom, češkom, njemačkom i talijanskom jeziku.

Veliki salon. — 5 biljara. — Točna poslužba.

Za mnogobrojni posjet preporuča se vlasnik.

Molitvenik

„Isus prijatelj malenih“

dobiva se u papirnici

JOS. KRMPOTIĆ, Trg Custoza, br. 1.

Niže potpisani javljaju svoj ostaloj rodbini, prijateljima i znancima, da je njihov nezaboravni sin, brat, odnosno šurjak, gosp.

Antun Milačić

činnovnik Istarske posujlnice u Puli, sada c. i k. stražmeštar

u 25. godini života, nenadano u Radkersburgu preminuo.

Pula-Radkersburg, dne 10. listopada 1917.

Antun, otac. Marija rođj. Pavešić, šurjakinja. Niko, profesor, sada nadporučnik i Josip, braća.

— Šta je to?
— Znaš li, što se dogodilo?
— Ne znam...
— Okrao sam nekoga čovjeka kao prosti zločinac.

— Kako?
— Prodao sam svoje lešine.
— I odtuda taj novac.
— Da... podli sam lihvar.

Ogrlim Svjateckoga, od srca mu čestitam, a on uzme pripoviedati, kako se to desilo.

— Iza tvoga odlazka sjedio sam, a dodje neki gospodin i upita me, jesam li ja Svjatecki. Ja odgovoram: „Htio bih znati, za što da ja ne budem Svjatecki!“ On nastavi ovako: „Vidio sam vašu sliku i želim je kupiti“. Ja rečem: „Dobro, ali dozvolite, da vam kažem, da treba biti idiota, ako se taka nevaljana slika kupuje.“ A on će opet: „Idiota niesam, ali milo mi je kupovati slike, koje slikaju idioti.“ „Ako je tome tako, pa dobro“ — velim... Upita me za cieniu a ja odgovorim: „A, šta ja marim za to?“ „Dajem vam toliko i toliko.“ „Dobro! kad dajete, dajte!“ On dađe i ode. Pustio mi posjetnicu s imenom Bjalkovski, doktor liječničva... Podli sam lihvar i basta!

— Živile lešine! Svjatecki, oženi se...
— Volio bih se objesiti — odvratil Svjatecki — podli sam lihvar, ništa drugo.

XVI.

U večer sam kod Suslovskih. Kazimira i ja smjestili smo se u zakutak salona, gdje stoji mali kanape.

Gospodja Suslovski sjedi za stolom, koji svjetiljka osvjetljuje i šije nešto za Kazimirinu

opremu, gospodin Suslovski dostojanstveno čita za istim stolom večernji broj „Poletara“.

Nije mi najugodnije — pa želeći, da to neprijatno svoje razpoloženje odstranim, primaknem se vrlo blizu do Kazimire.

U salonu vlada tišina, koju jedini šapat Kazimire prekida; ja hoću, da obujmim Kazimiru, ali mi ona odvraća:

— Vladko, čačko će opazit.

U to „čačko“ prihvaća rieč i čita: „Sliku poznatoga umjetnika Svjateckoga, pod nadpisom „Posljednje sretanje“, kupio je danas doktor Bjalkovski za 1500 rubalja.“

— Da, rekoh, Svjatecki ju je jutros prodao. U to opet hoću, da obujmim Kazimiru i opet čujem njezin šapat.

— Čačko će opazit...

Nehotice svratim oči prema gospodinu Suslovskom.

Na jedanput vidim, kako se je u licu promienio; zaslonio je rukom oči i nagiba se nad „Poletarom“.

Šta je do vruga tako osobita tamo našao?
— Oče, šta ti je? — upita ga gospodja Suslovska?

On ustane, stupi dva koraka do nas, za tim se ustavi, probada me očima i lomeći ruke stane glavom klimati.

— Šta vam je?

— Eto, kako prevvara i nepošteno djelo, svedj dolaze na vidjelo, odvraća Suslovski patetički; moj gospodine, čitajte, ako vam stid dopusti, da do kraja pročitate.

(Nastavljeće se.)